נועם אלימלך — ויקרא

ויקרא אל משה וידבר ד' אליו מאהל מועד לאמר. לכאורה היה ראוי לכתוב ויקרא ד' אל משה וידבר אליו כדי שנדע מי קראו, ולא כן עתה ויקרא אל משה סתם ואינו יודע מי קראו. אך הענין הוא דאיתא בזוהר ויקרא כו' אלף זעירא, דהשכינה כשאינה במקומה אזי היא זעירא, ואז היו במדבר ועיקר מקום כבודו הוא בבית המקדש בירושלים, ולכן מתחילה נאמר "ויקרא אל משה" והוא אלף זעירא קרא אל משה, אך אח"כ כשכבר קראו והיה משה רבינו ע"ה מטה עצמו לעבודת הבורא ב"ה בכל יכלתו, והיה מקדש עצמו במאוד מאוד ובא למדריגה זו "וידבר ה' אליו" שהוא שם הרחמים, וזהו שהתפלל דוד המלך ע"ה (איכה ה, יט) "אתה ה' לעולם תשב", כי עתה בעוונותינו הרבים שהשכינה בהגלות, כשהקב"ה רוצה לדון את ישראל, צריך ברוב רחמיו לעמוד מכסא דין ולישב עליהם בכסא רחמים, אבל לעתיד לבא יהיה כולו רחמים גמורים ולא יצטרך לעמוד מכסא דין כלל ולשנות מכסא לכסא, ועל זה התפלל "אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור", דעיקר שכינת כבודו יתברך הוא על הצדיקים, והתפלל לאמר אע"פ שנתמעטו הדורות אם ראשונים כו', אעפ"כ יהיה כסאך עלינו בכל דור ודור, ברוב רחמיך תחופף עלינו אור שכינתך. אמן.

ונפש כי תחטא כו'. נ"ל דאיתא בזוהר הקדוש (ח"ג טז, א) ונפש כי תחטא שהוא לשון תמיהה, שהכתוב מתמיה על נפש העליון שיחטא, ע"ש הלשון. ויש לפרש ג"כ ברמז על נפש צדיק שחטא באיזה חטא קל כחוט השערה, שעבר על איזו מדה והנהגה טובה חלילה, כפירוש הזוהר הקדוש שנפש היא מדריגה גדולה, והצדיק הזה הנכשל חלילה באיזו מדה כחוט השערה, אזי יחרד לבו בקרבו ותאחז נפשו פלצות, ומי יתן ויחרד לב הרשעים העוברים עבירות חמורות כקלות כמו הצדיק הזה אשר הקל שבקלות בעיניו כחמורות, ונפשו תאבל עליו ותחרד מאוד כאילו עתה שומע השבועה שהיו משביעין אותו קודם שיצא לאויר העולם כדאיתא בגמ'.

וזהו "ושמעה קול אלה" פירוש שדומה לו כאילו שומע עתה מחדש קול האלה והשבועה כנ"ל, "והוא עד" הוא לשון התראה, מלשון העדותי בכם כו', ופירושו הוא כך, מה הוא הדבר שמעיד ומתרה בהצדיק לעוררו שיחרד לבבו, ומפרש הכתוב והוא עד, ר"ל זה הדבר המתרה להצדיק, דהיינו "או ראה או ידע" על דרך שפירשתי כבר שהנשמה קודם יציאתה לעולם מוליכין אותה בכל עולמות ומלמדין אותה כל התורה, ואח"כ בא מלאך וסטרו על פיו כדאיתא בגמ', וכל זאת למה, אמרתי כבר באריכות השורש הוא לסיבה הזאת שמראין לו כל עולמות, הוא למען שיוכל אח"כ להשיג העולמות ולעבוד בהם להשי"ת ב"ה ולהשיג התורה שלמד, ואילולי זאת שמראין לו כנ"ל, לא היה יכול להשיג כלל וכלל לא התורה ולא העולמות העליונים, רק ע"י הרשימו הנרשם בו קודם יציאתו לעולם, עי"ז יכול אח"כ להשיג, ואם לא היה נשכח ממנו כל מה שראה ולמד, לא היה לו שום שכר בעבודתו.

וזהו "או ראה" ר"ל או שראה כל העולמות הגבוהים לכן יחרד לבו בו, "או ידע" שלפעמים מתגלגל הצדיק עבור איזה מצוה אחת שיש לו לתקן, וזהו או ידע, דהיינו בבריאה ראשונה שראה הכל, ונמצא לא היה הצורך להראות לו כנ"ל כשבא בגלגול, "אם לא יגיד" כו', שדרך הצדיק הזה אם יארע לו איזה נדנוד חטא כל שהוא, אזי הוא מוכיח עצמו ומדבר לעצמו דברים קשין כגידין, ולכן נכתב לו"א יגיד בוא"ו ואל"ף, לרמז ג"כ אם ל"ו דהיינו לעצמו יגיד, פירוש לשון גידין כמו שאמרו חז"ל ותגיד לבני ישראל דברים קשים כגידין, "ונשא עונו" פירוש הצדיק זה נושא עונו זה למעלה לעולמות עליונים, על דרך שאמרו חז"ל זדונות נעשים כזכיות. וזהו וצדיקים ישמחו ויעלצו בך, ר"ל שהצדיקים בכל פעם הם שמחים יותר ויותר בו יתי', לעולם ירננו פירוש זה גורם להם כל השמחות, מחמת שהם מרננים על עצמם כשבא להם שום נדנוד חטא ומביאין אותו החטא לעולם עליון שנעשה להם זכות, וזהו לעולם ר"ל לעולם עליון, ירננו לשון רינון על דרך דאיתא והיו כל העם מרננין אחריו, והרינון הזה הם מביאים לעולם עליון לזכות גמור ולשמחה גדולה עד עולם. והבן.

או נפש אשר תגע בכל דבר טמא כו'. י"ל שהתורה הקדושה מלמדת דרך הצדיק הרוצה לבטל הדינים ולהמתיקם שזה נקרא לשון נגיעה, שצריך להטות עצמו ליגע באותו דבר, ואמר הכתוב "נפש כי תגע בכל דבר טמא" ר"ל בכללות הטומאה להמתיק למטי רשעים הטמאים והמתועבים. "או בנבלת חיה טמאה" כו'. דאיתא בזוהר הקדוש דארבעה חיות הקודש הנושאים הכסא הם נותנים השפעה וחיות כל אחד במינו, דהיינו אדם נותן חיות באדם, ושור נותן חיות בבהמות, והאריה היה מוכרח לרבוץ על המזבח ג"כ כדי להשפיע. וגם נשר אף שהוא מין טמא, אך מחמת שהוא רחמני על בניו הוא ג"כ משפיע על מיני עופות. ולעומת זה יש במרכבה טמאה ג"כ ד' חיות טמאות אשר ג"כ יש להן כח ע"י הרשעים החוטאים הם נותנים להם אחיזה וחיות בעוונם, וצריך הצדיק הרוצה לבטל הדינין להמתיקם בשרשם במקום התחלתם של הדינין. ואמר הכתוב "או בנבלת חיה טמאה" רמז שרוצה להמתיק שורש הדין של החיה טמאה, רמז על דרך שדרשו חז"ל בערבי פסחים על פסוק גער חית קנה, געור חיה כו', "או בנבלת בהמה טמאה" כו', רמז לכח הדין שבמרכבה טמאה שיש בה בהמה טמאה "או בנבלת שרץ" כו', רמז לכללות הטומאות, ובא הכתוב ומלמד הצדיק באיזה

אופן ימתיקם, דהיינו "ונעלם ממנו" שצריך הדבר להיות בנעלם ובסוד גמור בהסתר כאילו גם ממנו עצמו הוא נעלם. "והוא טמא", פירוש שהכתוב מלמד שלא ידחוק עצמו לכלות אותם לגמרי שיגרום מיד ביאת המשיח, כי אמרו חז"ל אסור לדחוק את הקץ, רק "והוא טמא" פירוש שהטומאה עדיין תישאר, אלא שיראה להמתיקם, וזהו "ואשם" לשון שממה, ר"ל לעשותם משומם ומבולבל שלא יהיה בהם כח לשלוט כלל ולהמתיקם עד שיבא משיח במהרה ואז והעביר רוח הטומאה מן הארץ. אמן.

או כי יגע בטומאת אדם רמז לאדם רשע שנטמא בעוונות וחטאים ועי"ז נותן כח וחיות לאדם רע בליעל, והצדיק רוצה שישוב מעוונו ולא יעשה עוד, וזהו "או כי יגע" פירוש שמטה עצמו לדבר זה כנ"ל, ומלמד הכתוב ג"כ שיעשה בדרך זה, "ונעלם ממנו" שיראה לעשות הדבר הזה בהעלמה ובהסתר, "והוא ידע", פי' ממילא יתוודע לאותו רשע וירגיש בעוונו ויפול עליו חרדה גדולה והתעוררות תשובה. "ואשם" פי' כנ"ל שיהא משומם ומבולבל מאותו דבר ולא יעשה עוד.

או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כו'. ונפרש המשנה שבועות שתים כו'. דהנה יש ב' גווני צדיקים, יש צדיקים המענים ומסגפים עצמם, עי"ז הן משברים כח הדינין, ויש צדיקים האוכלים בקדושה ובטהרה למען עבודתו ית"ש, אזי הם משפיעים ברכה ופרנסה לעולם, והצדיקים הללו יש להן כח להשביע ולגזור, כרצונם כן יקום, שזה הכח והשליטה שיש להם לגזור אומר ויקום נקרא בלשון שבועה, על דרך דאיתא ג' מלכו בכיפה וא' מהן היה אחאב, ומביא הגמ' ראיה מהפסוק והשביע את הממלכה ואת הגוי ואם לאו דשליט עלייהו איך יכול להשביעם ע"ש, נמצא ע"י כח השליטה שהיה לו היה יכול להשביעם, ולכן כח הצדיק הגוזר אומר ויקם נקרא בשם שבועה. וזהו "שבועות שתים" פי' ב' גווני צדיקים יש שיש להן כח להשביע ולגזור אומר ויקם כנ"ל, "שהן ארבע", רמז ששניהן גורמין תיקון להשם הוי"ה ב"ה שהוא ד' אותיות. ומפרש התנא "שתים שאוכל ושלא אוכל", רומז כנ"ל שהצדיק הזה מתקן באכילתו וזה בעינויו ובסיגופו שאינו אוכל, והוסיפו חכמים עוד ב' דהיינו "שאכלתי", פירוש הצדיק הזה שהוא אוכל עתה בקדושה, צריך להזכיר עצמו ולהעלות על זכרונו להיותו דואג על אכילתו שאכל כבר בלא קדושה, ולבו יבער על זאת: "ושלא אכלתי", רמז על הצדיק השני המסגף עצמו ידאג על הסיגופים שסיגף עצמו כבר שלא היו לתכלית לעבודתו ית"ש, כי יש פעמים מסגפים עצמם ומכחישים כחם בענין רע בפנים לא טובות שלא לשם שמים, על דרך שאמר הכתוב (ישעיהו נח, ד) "הן לריב ומצה תצומו", כי על זה צריך האדם להשכיל מאוד על דרך שאמרו במטותא מינייכו לא תרתו תרתי ג'יהנם, וצריך הצדיק לתקן ולבו יבער על הסיגופים הקודמים שלא היו לעבודתו ית"ש, ואז יהיה כח בהצדיקים לתקן הכל כנ"ל:

וזהו שאמר הכתוב "או נפש" רמז על הצדיק כנ"ל כו', "לבטא בשפתים" שעקימת שפתיו של הצדיק הוי מעשה, הם פועלים מעשה בעולמות העליונים "להרע או להטיב" כמ"ש חז"ל להרע שלא אוכל להטיב שאוכל, רומז על ב' גווני הצדיקים הנ"ל. "לכל אשר יבטא" פי' כל אשר יבטא הן הצדיק הזה באכילתו והן השני בסיגופו, "האדם בשבועה", כמו שדרשו חז"ל (שבועות כו, א) שצריך להיות האדם בשבועה, דהיינו שיהא צדיק גמור בצדקו הנקרא בשם אדם שהיא מדרגה גדולה.

וזהו "אדם כי יקריב מכם קרבן" ודרשו חז"ל מכם ולא כולכם, בכם חילקתי ולא באומות, נ"ל הרמז ג"כ לדברינו הנ"ל, אדם שיקריב עצמו להבורא ב"ה בעובדות כשרים שהן כמו קרבן, ואמרו חז"ל ולא כולכם פירוש שלא תהא מדרגת כולכם שוה בסגנון אחד, רק חלוק לשני גווני כנ"ל, דהיינו א' שמתקן באכילתו וא' בסיגופו כל א' לפי מדרגתו. וזהו בכם חילקתי, פירוש בישראל יש חילוק בין הצדיקים כנ"ל, וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה "אולי ימושני אבי כו' והבאתי עלי קללה". ולכאורה איך טעה יעקב בזה שהיה סובר שיצחק יקלל אותו, הרי השכינה היה עם יעקב ובודאי ידע האמת, כאשר באמת אמר יצחק גם ברוך יהיה, אך נבאר לפי מה שאמרתי טעם שרצה יצחק לבדך את עשו, וכי חלילה יטעה יצחק לברך את עשו ולא את יעקב, אך שיצחק היה רוצה לברך את יעקב בברכת עולם הבא ואת עשו בעולם הזה, ורבקה ראתה שחלילה אם לא יהיה ליעקב חלק בעוה"ז לא יהיה לבניו חלילה תקומה בין האומות, לכך היתה מהדרת שיברך יצחק את יעקב גם בעוה"ז, ויעקב אבינו ע"ה לא היה דעתו נוחה מזה, שהיה מתייירא שיצחק יברך אותו בעניני עוה"ז בכולו גשמיות, כי גם בעניני גשמים יש חילוקים כנ"ל שצורך העולם לשני גווני צדיקים כנ"ל, וגם בעניני אכילה יש חילוק לאוכל בקדושה במחשבות טהורות בין האוכל כבהמה, ולזה אמר אולי ימושני אבי לשון ממשות, הדברים גשמיים נקרא בלשון מישוש, דהיינו אולי יברך אותי בכולו גשמיות, והבאתי עלי קללה שזה אצלי קללה יחשב, ואנכי איש חלק פירוש כנ"ל שאני מוכרח להיות מוחלק לשני אופנים כנ"ל. וזהו "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'", ולכאורה מלת לכו הוא מיותר, והכי הוי ליה למימר בית יעקב נלכה באור ה', אך הכונה לב' אופנים הנ"ל, בית יעקב הוא מדרגה קטנה כידוע ההפרש שבין יעקב לישראל, וכתיב בפסוק והיה בית יעקב אש ובית עשו לקש, רמז למדרגה של הצדיקים שע"י מדרגתם משברים כח הדינין, וזהו בית יעקב לכו פירוש במדרגתכם רמז למדרגה א', ונלכה באור ה' רמז למדרגה הב' ההולכים באור קדושתם בכל העולמות, והשי"ת יזכנו להיות מהם. אכי"ר.